

Ігнатюк Олег Володимирович,
заступник голови Апеляційного суду
Київської області

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА: ПРОБЛЕМИ, АСПЕКТИ, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Проблемі ефективності сьогодні відведено одне із центральних місць у правознавстві та розбудові держави. В літературі справедливо зазначається, що проблема ефективності перетворюється в комплексну фундаментальну галузь соціального знання, що потребує інтеграції і концентрації зусиль філософської науки, галузей соціального знання, інших наук [1, с. 57].

Категорія «ефективність» - багатогранна. Вона використовується в менеджменті, економіці, технічних науках тощо. Ефективність (лат. ефйес1;ш) - результат, наслідок чогонебудь, яких-небудь дій, причин; ефективний означає такий, що дає ефект, але не будь-який, а намічений заздалегідь; корисний, діючий, що призводить до потрібних результатів; звідси ефективність - це результат цілеспрямовано дії [2, с. 123].

Вбачається, що ефективність діяльності прокурора - це визначений з позиції оптимальності ступінь досягнення прокурорами цілей, поставлених перед ними у законі й інших нормативних актах, із найменшими можливими у цих умовах витратами [3].

Виключно комплексне застосування прокурорських повноважень у кожному випадку встановлення правопорушення в діяльності будь-якого державного органу є запорукою ефективної роботи прокурора із захисту інтересів держави.

Так, здійснюючи захист інтересів держави, прокурор передусім захищає права тих осіб, яким державою гарантовано права, що передбачені низкою законодавчих актів, включаючи Конституцію України.

Розробка точних критеріїв оцінки ефективності роботи прокуратури є складнішим завданням, ніж встановлення стандартів діяльності. Це обумовлено тим, що стандарт як правило фіксує якийсь нормативний ідеал роботи, а критерій є основою оцінки динамічних процесів прокурорської діяльності.

Досвід роботи прокуратури Польщі пропонує такі критерії оцінки якості й ефективності роботи прокурора:

- 1) правильність, раціональність, оперативність, продуктивність і ефективність дій прокурора;
- 2) культура роботи, у тому числі доцільність та культура організації праці, дотримання прав учасників провадження, здатність до співпраці;
- 3) спосіб формулювання постанов та рішень і здатність їх обґрунтовувати;
- 4) спеціалізація та підвищення кваліфікації прокурорів.

Кожні чотири роки увесь склад прокуратури Польщі повинен пройти процедуру перевірки відповідності даним критеріям, за результатами якої кожен з критеріїв самостійно оцінюється за шкалою від 1 (недостатньо) до 4 (відмінно).

Цікаво те, що між негативною оцінкою і дисциплінарною відповідальністю прокурора не існує ніякого зв'язку. Оцінювання ефективності роботи прокуратур триває 2-3 тижні і проводиться групою прокурорів вищої інстанції. Як правило, перевірка зосереджується на правильності, раціональності та ефективності дій прокурорів і на ефективності процесу нагляду та управління [4, с. 158].

В організації роботи прокуратури України така перевірка не передбачена, а критерії ефективності роботи прокурора визначаються залежно від конкретного напрямку роботи.

Вимоги щодо оцінювання ефективності діяльності прокурорів можна виділити із галузевих наказів Генерального прокурора. До критеріїв оцінки ефективності діяльності прокуратури України належать насамперед ті, які випливають із пункту 21 наказу № 1гн «Про організацію роботи та управління в органах прокуратури» від 26 грудня 2011 р. До них належать: належна організація роботи; повнота та своєчасність вжитих заходів до усунення порушень закону; поновлення прав і свобод громадян та законних інтересів держави; відшкодування

завданих збитків; притягнення винних до встановленої законом відповідальності.

В положеннях наказу Генерального прокурора України № бгн «Про організацію роботи органів прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді та їх захисту при виконанні судових рішень» від 28 листопада 2012 р., необхідно зазначити, що оцінювання ефективності діяльності прокуратури повинно виходити із сукупності даних про своєчасність, повноту, актуальність вжитих заходів щодо захисту прав та законних інтересів громадян і держави; їх відповідність стану законності; обґрунтованість заявлених позовів, заяв та результатів їх розгляду; якість участі прокурорів у розгляді справ, ефективність реагування на незаконні судові рішення, стан реального виконання рішень суду у справах за позовами, заявами прокурорів [5].

Критерієм ефективності також можна вважати дотримання прокурорами вимог щодо невідомості державних органів у роботі (про це йдеться в наказах Генерального прокурора України № 1 «Про організацію роботи і управління в органах прокуратури України» та № бгн «Про організацію роботи органів прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді та їх захисту при виконанні судових рішень»). Вказане питання практичної діяльності є серйозною проблемою, оскільки прокурору у кожному конкретному випадку необхідно виважено приймати рішення про застосування представницьких повноважень шляхом звернення до суду з позовами. Не можна вважати підміною заявлення прокурором позовів за відсутності в бюджеті видатків на сплату судового збору.

У разі невиконання наданих державним органам повноважень щодо звернення до суду з огляду на їхні вузьковідомчі інтереси або через невиконання посадовими особами покладених на них службових обов'язків щодо захисту державних інтересів прокурор зобов'язаний реагувати на такі факти шляхом надання їм правової оцінки з подальшим вжиттям заходів кримінально-правового характеру. Одночасно прокурор живає заходів представницького характеру стосовно захисту

інтересів держави, які у такому випадку залишаються не захищеними [4, с. 157 - 161].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арістова І.В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти: мо-ногр. / І.В. Арістова; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.М. Бандурки. - Х.: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. - 368 с.

2. Організація роботи в органах прокуратури: навч. посіб. для юрид. вузів і факультетів / Марочкін І.Є., Каркач П.М., Червякова О.Б.; за заг. ред. проф. І.Є. Марочкіна, доц. О.М. Толочка. - Х.: Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, 2002. - 196 с.

3. Годуєва К. Визначення ефективності захисту прокурором прав і свобод дітей поза межами кримінального провадження / К. Годуєва // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. - 2015. - № 2. - С. 19-31 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/6-2015/godueva.pdf>

4. Литовка В.М. Захист прокурором інтересів держави в сфері власних надходжень бюджетних установ: дис. ...кандидата юрид. наук : 12.00.10 / Литовка Вікторія Миколаївна. - Київ., 2015. - 203 с.

5. Кучер О.Г. Представництво прокуратурою у суді інтересів держави у бюджетній сфері [Текст] : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 «Судоустрій, прокуратура та адвокатура» / Кучер Олег Петрович ; Нац. акад. прокуратури України. - К., 2014. - 20 с.